

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสังคมแบบดั้งเดิมที่กำลังเปลี่ยนสภาพ ณ หมู่บ้านจังหวัดขอนแก่น เป็น การศึกษาสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย (Modernization) อันประกอบ ไปด้วยกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มแบบทางการและกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ชาวชนบท ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ชาวชนบทที่ไม่มีกลุ่มเกษตรกรตั้งขึ้น และกลุ่มที่ไม่ได้ทำนา จุดสนใจของการศึกษาอยู่ที่การพิจารณาว่าขั้นของการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของกลุ่มเหล่านั้น มีความแตกต่างกันอย่างไร ? หรือไม่ ? และระดับความทันสมัยที่พบห่างไกลจากระดับที่เป็น มาตรฐานสำหรับคนในเมืองแค่ไหน เพียงไร?

จากการศึกษาลักษณะแบบแผนการดำเนินชีวิตหรือการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย ด้านวัตถุ (External Modernization) ปรากฏว่าชาวชนบทส่วนใหญ่มีแบบแผนการ ดำเนินการดำเนินชีวิตอยู่ในขั้นการเปลี่ยนผ่าน (Transitional) มีส่วนน้อยที่อยู่ใน ขั้นทันสมัย และขั้นประเพณีแบบดั้งเดิม ซึ่งได้จากการวัดทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การให้ คะแนนตามแบบของ Likert scale การศึกษารังนี้ปรากฏผลการวิจัยที่จะได้ใช้เป็น แนวทางพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้เจริญขึ้นดังนี้คือ

ประการแรก การได้ทราบถึงลักษณะแบบแผนการดำเนินชีวิตว่าอยู่ในขั้นที่กำลัง เปลี่ยนผ่าน ย่อมทำให้เห็นว่าชาวชนบทกำลังมีการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย และมีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นความเข้าใจแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชนบท ช่วยให้สามารถวางแผนงานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ดียิ่งขึ้น

ประการที่ ๒ การศึกษาพบว่า การเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางด้านจิตใจในขั้น ระบบประเพณีแบบดั้งเดิมไม่มีเลย แต่มีในขั้นทันสมัยร้อยละ ๘.๑๓ แสดงว่าในด้านจิตใจ ของชาวชนบทมีแนวโน้มไปสู่ความทันสมัยเป็นทุนอยู่แล้ว ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน น่าจะได้รับผลสำเร็จเพราะการที่ชาวชนบทมีจิตใจที่ไปสู่ความทันสมัย จะช่วยให้การรับสิ่ง

ใหม่ ๆ เป็นไปได้โดยไม่มื่ออุปสรรคสำคัญ

ประการที่ ๓ ในด้านเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อขั้นตอนของการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยในด้านจิตใจ อายุ ขนาดครัวเรือน ประสบการณ์ทำงาน การท่องเที่ยว การรับฟังสื่อสารมวลชนนั้น ผลของการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับกลุ่มอื่น ๆ ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าโดยทั่วไปชาวชนบทต่างก็มีปัจจัยดังกล่าวที่จะเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางด้านจิตใจ ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนจะได้อีกเอาปัจจัยเหล่านั้นเป็นวิถีทางแห่งการพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ประการที่ ๔ การทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางด้านแบบแผนการดำเนินชีวิต (ค่านิยม) กับด้านจิตใจยังลึกลับกันอยู่ กล่าวคือ ชาวชนบทมีแนวโน้มของการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางด้านจิตใจสูงกว่า ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นจึงควรที่จะได้พัฒนาแบบแผนการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความสมดุลกับทางด้านจิตใจ

ประการที่ ๕ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ ในเรื่องระดับการศึกษา ประยุกต์วิทยา แบบแผนการพำนา สุขภาพอนามัย การจ้างแรงงาน แบบแผนครอบครัว Educational, Orientation, Innovation, Activism, Religiosity Individualism และ Family Sphere ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ไม่ทำให้มีความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดแตกต่างไปจากชาวชนบททั่วไป สำหรับในเรื่องข้อเสนอแนะนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอาจจะเน้นในเรื่องการเพาะปลูกแต่เพียงอย่างเดียวและเป็นไปในบรรยากาศที่เรียกว่า authority oriented ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในเรื่องโครงสร้างและการดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรโดยเฉพาะ เพื่อที่จะได้ทราบอุปสรรคและจุดอ่อนในด้านการพัฒนาชาวชนบทเพื่อปรับปรุงแก้ไขกันต่อไป

ประการที่ ๖ ลักษณะของชาวชนบททั่ว ๆ ไปในเรื่อง Religiosity Individualism และ Family Sphere ยังคงต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ การพัฒนาท้องถิ่นจึงควรที่จะได้พัฒนาในสิ่งเหล่านั้นให้สูงขึ้น เพื่อให้ชาวชนบทเปลี่ยนไปสู่ความ

ทันสมัยเหมือนชาวชนบทในประเทศที่พัฒนาแล้ว

ประการที่ ๗ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการดำเนินชีวิตกับภาวะทางจิตใจ ในการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย ได้พบว่าการศึกษาและประยุกต์วิทยามีส่วนทำให้ชาวชนบทเป็นคนสมัยใหม่ ดังนั้นจึงควรเน้นการส่งเสริมการศึกษาและประยุกต์วิทยาเป็นแนวทาง หลักแห่งการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเพื่อเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัย

ประการสุดท้าย การเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยในค่านิยมและจิตใจใต้นมาตรฐานตามลักษณะความเป็นอยู่ของชาวชนบทไทย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถ้าหากว่านำเอาลักษณะความเป็นอยู่ของคนในเมืองเพื่อการศึกษาการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยแล้ว ก็จะปรากฏว่า ชุมชนที่ศึกษาจะไม่มีลักษณะที่อยู่ในขั้นทันสมัยเลย (ดูรายละเอียดภาคผนวก ก.)

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คือการพัฒนาการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยทางค่านิยมและจิตใจให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ท้องถิ่นหรือชุมชนชนบทได้รับความเจริญยิ่งขึ้นไป นอกจากนั้นแล้ว วิธีการศึกษาอย่างวิทยาศาสตร์อาจเป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยของสังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรมต่อไปอีกด้วย